

Posudek oponenta diplomové práce

Téma: Odpovědnost za škody způsobené emisemi a exhalacemi

Autor: Matěj Novák

Oponent diplomové práce: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Tématem posuzované diplomové práce je problematika odpovědnosti za škodu. Bližší pozornost je přitom zacílena na škody, jejichž příčinou jsou emise a exhalace. Hned na první pohled je zřejmé, že si Matěj Novák zvolil k bližšímu rozboru téma značně specifické, současně však nepochybně podnětné a zajímavé. Je to dáno především tím, že oblast škod způsobených uvedenými příčinami není v soukromoprávní úpravě bezprostředně řešena, resp. nemáme žádnou skutkovou podstatu, která by se vznikem takových škod přímo zabývala. Současně je patrné, že jde o téma se značným přesahem do práva veřejného, především pak do práva životního prostředí. Jakkoliv je třeba základ úpravy náhrady škody hledat v občanském zákoníku, veřejnoprávní předpisy do dané oblasti zásadním způsobem zasahují, ať již v rámci vymezení jednotlivých složek životního prostředí, které mohou být exhalacemi poškozeny, tak i v souvislosti se zakotvením vlastních mechanismů zhojování újmy na jednotlivých složkách životního prostředí. Ty mají sice v základu charakter veřejnoprávní, současně však mohou kolidovat s úpravou náhrady škody minimálně v rozsahu totožných cílů – tedy ve směřování k odčinění vzniklé újmy. Téma lze tedy hned v úvodu označit za rozhodně plně způsobilé a vhodné ke zpracování v podobě diplomové práce.

Značná specifičnost tématu nutí diplomanta k hledání vlastní osobité struktury výkladu. Práce je rozdělena do sedmi částí, včetně *Úvodu* a *Závěru*. Výklad je podán graduujícím způsobem. Úvodní dvě pasáže jsou věnovány vymezení základních pojmů a historickému vývoji. Z pohledu oponentního posouzení je třeba kladně hodnotit především to, že se autor drží zvolené problematiky již od samotných úvodních stránek práce. Vstupní vymezení tedy například není věnováno povšechnému pojednání o náhradě škody jako takové (jak bývá v pracích zaměřených na náhradu škody pohříchu zvykem), ale skutečně vymezení základních pojmů v práci dále užívaných (díleč postřeh lze snad mít jen k poněkud nečekanému nevyořádní se s legální definicí pojmů emise a imise v zákoně o ochraně ovzduší). Úzce se tématu přidržuje i pojednání věnované historickému exkurzu. Podnětný je výklad vztahující se k římskému právu čerpající i ze zahraničních zdrojů. Méně chvály pak zaslouží výkladový skok z římského práva rovnou do úpravy obecného občanského zákoníku, který pomíjí tisíciletý vývoj tuzemského práva. Občas čtenáře trochu mate užívání přítomného času v rámci výkladu o již zrušených právních předpisech.

Od části třetí se již autor zaměřuje na aktuální právní úpravu. Ponejprv se pokouší najít zařazení náhrad škod způsobených emisemi v systematické právní úpravě. Výklad je členěn na úpravu mezinárodní, úpravu EU a úpravu tuzemskou. V případě prvních dvou jde o výklad spíše výběrový, který se problematiky náhrady škody dotýká spíše okrajově. Z pohledu tématu práce je však zásadní především rozbor zakotvení povinnosti k náhradě škod způsobených emisemi v tuzemské úpravě. V něm diplomant vedle občanského zákoníku příhodně zmiňuje i celou řadu dalších předpisů, které jsou z pohledu dané problematiky více či méně významné. Za poněkud vymykající se z názvu části třetí je

pak možné označit výklad podaný v podkap. 3.2 a násl. Nejde totiž již jen o hledání systematiky úpravy jako takové, ale o výklad předpokladů potřebných ke vzniku povinnosti k náhradě škody, jakož i jednotlivých skutkových podstat občanského zákoníku, dle kterých lze v případě emisních škod postupovat. Autor nepomíjí v základu nic podstatného, nicméně je třeba konstatovat, že jde v převážném rozsahu o výklad pouze přehledový (např. pojednání o obecné delikt ní odpovědnosti je dáno na necelé jedné straně – srov. s. 29). Současně je patrné, že se autor dopouští některých systematických nepřesností. Členění textu na smluvní odpovědnost a odpovědnost delikt ní nelze v základu nic vytknout. Jen obtížně je však možné považovat škody způsobené z provozní činnosti za škody způsobené bez dalšího deliktem, tedy protiprávním jednáním. Jakkoliv je i zde porušení nějaké zákonné povinnosti vedoucí v konečném důsledku k povinnosti nahradit škodu obvyklé, zákonem vyžadováno není. Jde o tzv. kvazidelikty. Ostatně opuštění potřeby prokazování zaviněného porušení právní povinnosti v případě škod způsobených provozními činnostmi bylo jednou z hlavních příčin vzniku této specifické kategorie skutkových podstat. Jako ne příliš přehledné se pak jeví vyčlenění výkladu o možné liberaci provozovatelů do samostatné podkapitoly, které působí značně odtrženě. Autor tak již na s. 31 uvádí, že provozovatel se může v případě obecné provozní činnosti liberovat, samotný liberační důvod však v dané souvislosti neuvádí a vrací se k němu až na s. 44 v rámci podkapitoly 3.4 *Liberace*, která je na stejné úrovni jako výklad jednotlivých skutkových podstat v již zmíněné kap. 3.2, označené názvem *Vznik odpovědnosti za škodu*. Pochválit je naopak třeba zařazení výkladu o promlčení práva na náhradu škody. Právě určení počátku běhu promlčecí lhůty je v případě škod způsobených exhalacemi jednou z nejkomplicovanějších otázek, a jen málokdy je možné jej stanovit zcela exaktně.

Navazující část čtvrtá cílí na oblast aktivní legitimace k náhradě škody způsobené emisemi a exhalacemi. Jakkoliv je možné i výkladu podanému v této části vytknout určitou nesystematičnost (např. řešení věcné pasivní legitimace v sousedských žalobách jen ve vztahu k fyzickým osobám – kap. 4.2.1 atp.), je zařazení této pasáže vzhledem k tématu vhodné. Z pohledu práce má zásadní význam i část pátá zaměřená na příčinnou souvislost a úlohu soudního znalce. Je nepochybné, že právě prokazování příčinné souvislosti mezi zcela konkrétním původcem a vzniklou škodou představuje další klíčovou otázku související s popisovanou problematikou, jde přitom o zjišťování, které je po stránce teoretické i praktické značně obtížné. Výklad je zde podán poměrně přehledným způsobem. Některé myšlenky by však bylo dobré dovysvětlit (např. tvrzení na s. 68 – *Toto má za následek absurdní závěr, jelikož v případě součtu příspěvků jednotlivých emitentů v daném místě, který by byl např. 1000x menší, byly by i přesto jejich proporce zachovány, a Lesy ČR by pak o jednotlivých emitentech požadovaly úhradu škody v naprosto stejné výši*). Podnětná je i partie poslední, zaměřená na exkurzy do úpravy v Německu.

Formální úroveň zpracování je na odpovídající úrovni. Autor se vyjadřuje v převážném rozsahu práce nadprůměrně kultivovaným způsobem. Počet překlepů, vyšinutí z větné vazby a jiných pravopisných pochybení je velmi omezený a práci jako celek nijak výrazněji nepostihuje.

Autor shromáždil pro vytvoření diplomové práce více než dostatečný vzorek odborných zdrojů, jejichž přehled je přiložen v závěru práce. Jejich užití je zřetelně patrné z rozsáhlého poznámkového aparátu, jímž je odevzdaný text doplněn. Vytknout je snad možné pouze značně omezené užití cizojazyčných zdrojů v rámci výkladu o německé právní úpravě. Citováno je v intencích platné citační nomy.

Lze uzavřít, že posuzovaná diplomová práce splňuje všechny základní obsahové i formální náležitosti kladené na závěrečnou práci v magisterském studijním programu. Autor se pustil do nelehkého tématu, se kterým se mu daří v práci důstojně vypořádat. Je patrné, že mnohé části práce, zejména ty

zaměřené na výklad jednotlivých skutkových podstat náhrady škody, mohly být podány detailněji. Jasnější a vyváženější měla být struktura výkladu. Autorovi se, patrně s ohledem na to, že téma nemá danou ustálenou výkladovou strukturu, nedaří vždy materii na hlubší úrovni jasně a systematicky uchopit. V souhrnu lze však označit práci za zdařilou. Případnému čtenáři je předestřen text obsahující v základu všechny podstatné informace nezbytné pro orientaci v problematice náhrady škod způsobených emisemi, resp. exhalacemi. Práci proto k obhajobě **doporučuji** a v případě jejího úspěšného zvládnutí navrhuji hodnotit jako **velmi dobrou**.

Otázky k obhajobě:

- 1) Jak postupovat v případě, pokud nebude možné spojit škodu způsobenou emisí s konkrétním znečišťovatelem se stoprocentní jistotou? Jak postupovat v případě, kdy je zřejmé, že škodu způsobilo více emitentů společně?
- 2) Podle jakých ustanovení by se hradila škoda, pokud by nebezpečnou látkou vnášenou v rámci emise do ovzduší byla látka radioaktivní?
- 3) Lze v případě emisních škod žádat náhradu nemajetkové újmy?

V Plzni dne 9. května 2022

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.